

Γαλλικά... στο πεντάγραμμα!

Σοφία Ταρσένη

Εκπαιδευτικός Μουσικής

5^ο Γυμνάσιο Νεάπολης Θεσσαλονίκης

tarseni.so@gmail.com

Περίληψη

Στην εισήγηση περιγράφονται οι εμπειρίες και τα οφέλη που αποκομίζουν οι μαθητές συμμετέχοντας σε μια καλλιτεχνική ομάδα που ερευνά, μελετά, σχεδιάζει, προετοιμάζει και τελικά παρουσιάζει μια μουσικοθεατρική παράσταση με άξονα τη γαλλική γλώσσα. Όσον αφορά τη μουσική στόχος ήταν να εξοικειωθούν με την ανάγνωση και την εκτέλεση γραφικής παρτιτούρας, να καλλιεργήσουν δεξιότητες εκτέλεσης συνθέσεων με μουσικά όργανα, σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο και να εξασκηθούν στα όργανα αυτά. Επιπλέον, να καλλιεργήσουν τις φωνητικές τους δεξιότητες, και να αναπτύξουν μουσικές ιδέες μέσω των αυτοσχεδιασμών, των διασκευών και των ενορχηστρώσεων. Στην εισήγηση παρουσιάζονται οι μουσικοθεατρικές παραστάσεις που πραγματοποιήθηκαν σε προηγούμενα σχολικά έτη στο 5^ο Γυμνάσιο Νεάπολης: «*La Mom Piaf*», παράσταση βασισμένη στη ζωή και το έργο της γαλλίδας τραγουδίστριας *Edith Piaf*, «*Μελίνα, Μελινάκι*», μουσικοθεατρική παράσταση με αφορμή τα 20 χρόνια από το θάνατο της *Μελίνας Μερκούρη*, «*Τα παιδιά της χορωδίας*» μια θεατρική απόδοση της ταινίας του *Ch. Barratier*.

Λέξεις κλειδιά: μουσικοθεατρικές παραστάσεις, δεξιότητες σε μουσική, γαλλικά, συνεργασία

Tarseni, S. (2016). French... in the pentagram! In M. Kokkidou & Z. Dionyssiou (Eds.), *Music Literacy: Formal and Informal Ways of Music Teaching-Learning (Proceedings of the 7th International Conference of the Greek Society for Music Education)* (pp. 493-502).
Thessaloniki: GSME.

French... in the pentagram!

Sophia Tarseni
Music Educator
Secondary Education
tarseni.so@gmail.com

Abstract

This paper deals with the music and language development of students through the experiences gained by participating in an artistic group at the school, which is directly connected with the musical literacy of students. The aim of this study is to describe the experiences gained by students who participated in an artistic group which researches, designs, prepares and finally presents a musical show based on the French language. Specifically regarding music, the goal is for students to become familiar with reading and performing graphic score, to cultivate performing skills on compositions using musical instruments, both individually and in groups and practice in them. Moreover, to cultivate their vocal skills, and develop musical ideas through improvisation, beyond the arrangements and orchestrations. The purpose of this paper is to present the musical and theatrical performances that took place in previous school years and more particularly of the performances: “La Mom Piaf”, “Melina Melinaki”, and “The Chorus children”.

Keywords: music-drama performance, music, French, cooperation skills

Εισαγωγή

Τα «Γαλλικά... στο πεντάγραμμο» αποτελούν μια έρευνα δράσης η οποία αναφέρεται σε μια άτυπη μορφή μάθησης: τη διδακτική ενασχόληση των μαθητών με τη μουσική και τη γαλλική γλώσσα, μέσα από την εμπειρία της συμμετοχής τους σε μια μουσικοθεατρική παράσταση, στα πλαίσια των Πολιτιστικών Προγραμμάτων που έλαβαν χώρα στο 5^ο Γυμνάσιο Νεάπολης κατά τα σχολικά έτη 2012-2015. Στα προγράμματα αυτά αξιοποιήθηκε το *εκπαιδευτικό δράμα* ως εργαλείο προσέγγισης με καθαρά παιδαγωγικό χαρακτήρα, ως ένα αποτελεσματικό μέσο μάθησης. Η προσέγγιση αυτή δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να ανακαλύψει αθέατες πλευρές του μαθητή, να συνεργαστεί μαζί του και να συνδημιουργήσει (Αυδή & Χατζηγεωργίου, 2007). Το εκπαιδευτικό δράμα μπορεί να αξιοποιηθεί ως μέσο για τη διδασκαλία διαφόρων μαθημάτων του προγράμματος σπουδών, όπως είναι τα γαλλικά και η μουσική. Όπως αναφέρει ο Neelands (1984) ο εκπαιδευτικός οφείλει να συνδέσει την υπάρχουσα εμπειρία του παιδιού από το παιχνίδι και συνδυάζοντάς την με τις θεατρικές τεχνικές να του δώσει τη δυνατότητα να αποκτήσει μια βαθιά θεατρική εμπειρία. Το δράμα, χρησιμοποιούμενο ως μέσο διδασκαλίας, στοχεύει στην κατάκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων που αφορούν τα διδασκόμενα μαθήματα, ενώ παράλληλα αξιοποιείται στη διαθεματική προσέγγιση της γνώσης αποσκοπώντας ταυτόχρονα και στην ψυχαγωγία.

Το είδος της μάθησης που χρησιμοποιείται είναι η βιωματική, συνεργατική και ενεργητική μάθηση που προωθεί την κριτική σκέψη και αναπτύσσει το αίσθημα της κοινωνικής ευθύνης. Η εκπαιδευτική αυτή διαδικασία παραπέμπει σε ένα «εξανθρωπιστικό» αναλυτικό πρόγραμμα το οποίο κατά τον Freire σημαίνει να αναπτύξει ο άνθρωπος κριτική συνείδηση, ώστε να γίνει δημιουργός της ιστορίας και της κουλτούρας (Γρόλλιος, 2005).

Η χρησιμότητα της επαφής των παιδιών με τις τέχνες είναι τεράστιας σημασίας. Η μουσική, το θέατρο, τα εικαστικά και οποιαδήποτε μορφή τέχνης εξάπτει τη φαντασία και τη δημιουργικότητα των παιδιών, πλουτίζει τη σκέψη, τον λόγο και την έκφρασή τους, τους βοηθάει να «ξεκλειδώσουν» το σώμα τους, αλλά και να εκφράσουν με δημιουργικό τρόπο τα συναισθήματά τους. Η τέχνη είναι το «πάθος» και η ενασχόληση με την τέχνη λειτουργεί ως επένδυση για την εξέλιξη της ζωής τους, στοιχείο που θα έπρεπε άλλωστε να είναι και το ζητούμενο κάθε εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η τέχνη φέρνει τα παιδιά σε καθημερινή επαφή με τον πολιτισμό. Μέσα από την επαφή τους μ' αυτήν αναπτύσσεται η πολιτισμική συνείδηση των παιδιών, καλλιεργείται το αισθητικό τους κριτήριο και τους προσφέρεται η χαρά της προσωπικής και συλλογικής δημιουργίας. Η βιωματική μάθηση αποτελεί έναν εναλλακτικό τρόπο εκπαίδευσης που επεκτείνεται πέρα από τα θρανία, τα σχολικά βιβλία, τη μετωπική διδασκαλία και την απομνημόνευση της «ύλης» (Τριλίβα & Αναγνωστοπούλου, 2008). Στόχος της είναι να φέρει τον μαθητή σε άμεση επαφή με το αντικείμενο μάθησης, μέσα από την έρευνα, την εργασία πεδίου, την παρατήρηση, τις συνεντεύξεις, τα παιχνίδια ρόλων και άλλες παρόμοιες μεθόδους (Δεδούλη, 2002). Η βιωματική μέθοδος επιδιώκει την ενεργό συμμετοχή των μαθητών στη μάθηση θεωρώντας ιδιαίτερα σημαντικές τις συναισθηματικές αντιδράσεις, τις ερωτήσεις και απορίες των μαθητών που αποτελούν και αντικείμενο ελεύθερης συζήτησης μέσα στην τάξη.

Η κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα καθώς επίσης οι επικοινωνιακές και κοινωνικές ανάγκες στη σημερινή εποχή έχουν τροποποιηθεί σε μεγάλο βαθμό. Καθίσταται λοιπόν σαφές πως η διδασκαλία της μουσικής θα πρέπει να αλλάξει προσανατολισμό και στοχοθεσία. Η διδασκαλία θα πρέπει να προάγει την κριτική σκέψη των μαθητών και να προωθεί τη μελέτη, την ανάλυση και την αξιολόγηση των επιμέρους αντικειμένων της μουσικής διδασκαλίας. Μια τέτοια θεώρηση είναι σύμφωνη με τις θέσεις της κριτικής παιδαγωγικής και του Freire. Στόχος των μουσικοθεατρικών παραστάσεων είναι η επίτευξη της χειραφέτησης των μαθητών και της κοινωνικής μεταβολής (Χατζησαββίδης, 2002).

Όπως αναφέρθηκε από τους ερευνητές, ο μουσικός γραμματισμός είναι μια εξαιρετικά ευρεία και πολυδιάστατη έννοια η οποία συνδέεται με διάφορες μορφές τυπικής και άτυπης μουσικής διδασκαλίας. Στην περίπτωση μας ο μουσικός γραμματισμός συνδέεται και επιτυγχάνεται με τη μουσική και γλωσσική ανάπτυξη των μαθητών μέσα από τις εμπειρίες που αποκτούν συμμετέχοντας σε μια καλλιτεχνική ομάδα που ερευνά, μελετά, σχεδιάζει, προετοιμάζει και τελικά παρουσιάζει μια μουσικοθεατρική παράσταση με άξονα τη γαλλική γλώσσα. Είναι γνωστό ότι η δημιουργία μουσικοθεατρικών παραστάσεων με αφορμή διάφορες σχολικές εκδηλώσεις και πολιτιστικά προγράμματα, προσφέρει τη δυνατότητα διαθεματικής προσέγγισης ενός θέματος. Όμως στη συγκεκριμένη περίπτωση η πρόκληση ήταν διαφορετική, εφόσον επρόκειτο για τη δημιουργία μιας παράστασης με άξονα τη γαλλική και τη μουσική γλώσσα. Η μουσική ως διεθνής γλώσσα, μπορεί να αποτελέσει ένα εξαιρετικό εργαλείο άτυπης μάθησης μιας ξένης γλώσσας. Μέσα από τη μουσική και το θέατρο τα παιδιά είχαν τη δυνατότητα να μιλήσουν, να εκφραστούν, να προφέρουν σωστά και τελικά να επικοινωνήσουν στα γαλλικά. Η μουσική, ως κώδικας επικοινωνίας, με τον ρυθμό, τη μελωδία, την έκφραση συνδυασμένη με τη γλώσσα του σώματος που χρησιμοποιεί το θέατρο και με τη γαλλική γλώσσα και κουλτούρα μπορεί να συντελούν στο μουσικό γραμματισμό.

Τα οφέλη από τη συμμετοχή των μαθητών σε τέτοιου είδους άτυπες μορφές μάθησης αναμένεται να είναι, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, η εδραίωση και αναθεώρηση δεξιοτήτων και γνώσεων που σχετίζονται με τη μουσική, τα γαλλικά, το θέατρο, τις νέες τεχνολογίες. Παράλληλα, η υιοθέτηση στάσεων και συμπεριφορών που σχετίζονται με τη συνεργασία, τη συνυπευθυνότητα, την ανάληψη πρωτοβουλιών, τη συνέπεια, την αλληλεγγύη, την αποδοχή της διαφορετικότητας, τον αυτοσεβασμό, την αυτοεκτίμηση, την έκφραση και τη διαχείριση συναισθημάτων.

Στόχοι προγραμμάτων

Η διαδικασία του βαθμιαίου μετασχηματισμού των γενικών σκοπών στους παρακάτω συγκεκριμένους και εξειδικευμένους στόχους ήταν απαραίτητη για την οργάνωση, υλοποίηση και αξιολόγηση της διδασκαλίας. Αρχικά, η στοχοθεσία αυτή βασίστηκε στη γνωστική στοχοταξινόμια του Bloom, σύμφωνα με την άποψη του οποίου ο εκπαιδευτικός αποφασίζει για τις έννοιες, μεθόδους, γενικεύσεις και αρχές που θα αποτελέσουν το αντικείμενο της διδασκαλίας του (Ματσαγγούρας, 1998). Σύμφωνα, λοιπόν, με την ταξινόμηση του Bloom οι στόχοι διακρίνονται σε γνωστικούς, ψυχοκινητικούς και παιδαγωγικούς. Συγκεκριμένα, όσον αφορά τη μουσική, γνωστικοί και ψυχοκινητικοί στόχοι ήταν:

- να εξοικειωθούν με την ανάγνωση και την εκτέλεση γραφικής παρτιτούρας,
- να καλλιεργήσουν δεξιότητες εκτέλεσης συνθέσεων με μουσικά όργανα, σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο,
- να αναπτύξουν μουσικές ιδέες μέσω των αυτοσχεδιασμών, των διασκευών και των ενορχηστρώσεων και
- να καλλιεργήσουν τις φωνητικές τους δεξιότητες, μέσα από το ομαδικό ή σολιστικό τραγούδι.

Στους παιδαγωγικούς και συναισθηματικούς στόχους συμπεριλήφθησαν στάσεις, συναισθήματα των διδασκομένων και αξίες που καθορίζουν τη συμπεριφορά τους, όπως το να είναι κανείς δεκτικός και προσεκτικός απέναντι σε ένα φαινόμενο, σε ένα ερέθισμα, να αντιδρά κανείς με ενεργητικό και κατάλληλο τρόπο, να αποκτά αυτοεκτίμηση και αυτοπεποίθηση, να λειτουργεί με κοινωνική ευθύνη ως μέλος της ομάδας στην οποία ανήκει, να αποδέχεται τη διαφορετικότητα.

Παρουσίαση προγραμμάτων

Τα τελευταία τρία χρόνια, στο 5ο Γυμνάσιο Νεάπολης, δόθηκε η ευκαιρία μιας εποικοδομητικής συνεργασίας με τη συνάδελφο-καθηγήτρια της γαλλικής γλώσσας. Στα πλαίσια των Πολιτιστικών Προγραμμάτων επιλέξαμε να προσεγγίσουμε διαθεματικά (Ματσαγγούρας, 2002) τρεις διαφορετικούς τίτλους με αποτέλεσμα τη δημιουργία των αντίστοιχων μουσικοθεατρικών παραστάσεων. Η πρώτη μας κοινή παράσταση ήταν τη σχολική χρονιά 2012-2013, ένα αφιέρωμα στη γαλλίδα τραγουδίστρια Edith Piaf, με αφορμή τα 50 χρόνια από το θάνατό της. Ονομάστηκε «*La Mom Piaf*», από το παρατσούκλι της, και ήταν μια μουσικοθεατρική παράσταση βασισμένη στην προσωπική της ζωή και το καλλιτεχνικό της έργο.

Δημιουργήσαμε ομάδες εργασίας και αναθέσαμε στα παιδιά να βρουν πληροφορίες και τραγούδια της Piaf που τους άρεσαν. Στη συνέχεια συλλέξαμε τις πληροφορίες και η καθηγήτρια της γαλλικής γλώσσας βοήθησε τους μαθητές να συντάξουν ένα κείμενο που μοιραζόταν ανάμεσα στην αφήγηση και την αυτοβιογραφία σε ελληνική γλώσσα διανθισμένο όμως με διάφορες γαλλικές εκφράσεις. Στο θεατρικό στήσιμο είχαμε την πολύτιμη βοήθεια της ηθοποιού-σκηνοθέτη Φωτεινής Αθανασιάδου. Το κείμενο ήταν γραμμένο στα ελληνικά με κάποιες γαλλικές εκφράσεις τις οποίες και τα παιδιά που δε διδάσκονταν γαλλικά, είχαν μάθει και τις χρησιμοποιούσαν ακόμη και στα διαλείμματα των προβών, στις μεταξύ τους συζητήσεις. Τα τραγούδια ήταν όλα στα γαλλικά: μεγάλο εγχείρημα για μη γαλλόφωνους τραγουδιστές. Στην αρχή τους φαινόταν αδιανόητο και υπερβολικά δύσκολο να τραγουδήσουν στα γαλλικά, όμως με την επιμονή και τη δουλειά κατάφεραν στο τέλος να μάθουν τα τραγούδια απ' έξω και να τα σιγοτραγουδούν ακόμα και στους διαδρόμους του σχολείου. Ιδιαίτερη αναφορά θα έπρεπε να γίνει για την περίπτωση μιας μαθήτριας από την Αλβανία η οποία κυριολεκτικά ξεδίπλωσε το ταλέντο της και από ένα εσωστρεφές παιδί μεταμορφώθηκε σε μικρή καλλιτέχνη που μάγεψε με τις φωνητικές και υποκριτικές της ικανότητες τους συμμαθητές της και το κοινό. Η περίπτωση αυτή συνάδει με τους σκοπούς της διδασκαλίας της γλώσσας και της μουσικής, καθώς στόχος της διδασκαλίας των μαθημάτων αυτών θα πρέπει να είναι εκτός από την απόκτηση της επικοινωνιακής ικανότητας και της μουσικής καλλιέργειας των μαθητών, η ταυτόχρονη έκφραση των συναισθημάτων τους σε συνδυασμό με την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και της

δημιουργικότητάς τους, καθώς και την αποδοχή της διαφορετικότητάς τους. Μέσα από τη μουσικοθεατρική παράσταση οι μαθητές φάνηκε ότι έχουν τη δυνατότητα να εξερευνούν, να δείχνουν, να αναλύουν, να μετατρέπουν και να αλλάζουν την πραγματικότητα στην οποία ζουν (Boal, 1979). Η παράσταση παρουσιάστηκε στο κλειστό θέατρο του Δήμου Νεάπολης-Συκεών στα πλαίσια του Φεστιβάλ Παιδείας, στο θέατρο του σχολείου και στο Κολλέγιο Δελασάλ (ως Ελληνογαλλικό σχολείο).

Την επόμενη χρονιά, 2013-2014, αποφασίσαμε από κοινού να αφιερώσουμε το πρόγραμμά μας στην «Τελευταία Ελληνίδα Θεά» όπως την είχαν αποκαλέσει, με αφορμή τα 20 χρόνια από το θάνατό της. Η καλλιτεχνική, πολιτική και πολιτισμική προσφορά της εκρηκτικής Μελίνας Μερκούρη μας ενέπνευσε, ενώ συνδύασαμε την παραμονή της στη Γαλλία με την εκτέλεση γαλλικών τραγουδιών που η ίδια είχε ερμηνεύσει. Το τελικό αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία της μουσικο-θεατρικής παράστασης «Μελίνα, Μελινάκι» μιας μουσικής δραματοποίησης της ζωής και του έργου της. Παράλληλα μια ομάδα παιδιών δημιούργησε μια «σελίδα» σε κοινωνικό δίκτυο (Facebook) με την οποία ζητούσαν την υποστήριξη των χρηστών στο όραμα της Μελίνας για την επιστροφή των μαρμάρων του Παρθενώνα. Η παράσταση παρουσιάστηκε στο Φεστιβάλ Παιδείας του Δήμου Νεάπολης-Συκεών, στη γιορτή πολυγλωσσίας του Δήμου Θεσσαλονίκης, στο Γυμνάσιο του Κολλεγίου Δελασάλ και βέβαια στο σχολείο. Ακόμη η μουσική ομάδα προσκλήθηκε να συνδράμει και συμμετείχε με μεγάλη χαρά στην παρουσίαση της παράστασης του ΚΔΑΠ ΑΜΕΑ του Δήμου Νεάπολης-Συκεών. Σ' αυτή την παράσταση είχαμε την τιμή να συμμετέχει ένας μαθητής της Β' γυμνασίου, που -λόγω μιας σοβαρής εγχείρησης στο παρελθόν- αντιμετωπίζει κινητικά προβλήματα και διαταραχές στην άρθρωσή του. Όμως η δύναμή του και η απaráμιλλη θέλησή του για ζωή έκανε και τα υπόλοιπα παιδιά της ομάδας να τον βοηθούν όποτε το χρειαζόταν και να κάνουν απίστευτη ησυχία κάθε φορά που ήταν η σειρά του να μιλήσει. Η μελέτη της συγκεκριμένης περίπτωσης καταδεικνύει την κοινωνική δεξιότητα που αποκτούν οι μαθητές που συμμετέχουν σε τέτοιου είδους άτυπες μορφές μάθησης, καθώς καθίστανται ικανοί να στέκονται αλληλέγγυοι και να υποστηρίζουν ένα άτομο της ηλικίας τους με διαφορετικά χαρακτηριστικά και ιδιαιτερότητες.

Τέλος την περσινή χρονιά αποφασίσαμε να κάνουμε ένα ακόμη μεγαλύτερο εγχείρημα και να ανεβάσουμε σε θεατρική διασκευή τη γαλλική ταινία «Les choristes», «Τα παιδιά της χορωδίας» του Christophe Barratier σε μουσική του Bruno Coulais. Το έργο πραγματεύεται την αυστηρή και τιμωρητική διαπαιδαγώγηση που εφαρμόζει ένα ίδρυμα στο οποίο φιλοξενούνται παιδιά με παραβατική συμπεριφορά και πώς αυτή η συμπεριφορά βελτιώνεται με τη συμμετοχή των παιδιών σε μια χορωδία και την ενασχόλησή τους με τη μουσική υπό την καθοδήγηση ενός καθηγητή μουσικής που διορίζεται στο σχολείο-ίδρυμα. Η καινούργια «κατάκτηση» που καταφέραμε σε σχέση με τις προηγούμενες παραστάσεις ήταν η εκτέλεση δίφωνων τραγουδιών από τη χορωδία. Παράλληλα, μελετήθηκε και αναλύθηκε από την ομάδα η χρησιμότητα και η αποτελεσματικότητα ενός αυστηρού και τιμωρικού εκπαιδευτικού πλαισίου, καθώς και η στάση και η ευθύνη των μαθητών σε κάθε περίπτωση. Η παράσταση παρουσιάστηκε, εκτός από το σχολείο, στις Ανοιχτές Εκδηλώσεις του Πολιτιστικού Φεστιβάλ του Κολλεγίου Δελασάλ και στις Θεατρικές Συναντήσεις στο Κλειστό Θέατρο του δήμου Συκεών.

Μεθοδολογία

Η διαδικασία που ακολουθήθηκε, σύμφωνα με τη μεθοδολογία των Cohen & Manion (1994), περιέλαβε σε πρώτη φάση την αναγνώριση, αξιολόγηση και διατύπωση της αναγκαιότητας της καινοτομίας στα πλαίσια του καθιερωμένου σχολικού προγράμματος. Στη συνέχεια έγιναν διαδοχικές συζητήσεις με τη Σύμβουλο, τον Διευθυντή και τους συναδέλφους που θα εμπλέκονταν, για την αναγκαιότητα αυτής της διαφοροποίησης στη διδασκαλία καθώς επίσης και για την επίτευξη των στόχων της διδασκαλίας στο μάθημα της μουσικής και των γαλλικών μέσω μιας άλλης προσέγγισης. Τα ερωτήματα που τέθηκαν ήταν το κατά ποιον τρόπο να μπορούν τα μαθήματα της μουσικής και των γαλλικών να γίνουν ελκυστικότερα προς τους μαθητές, ποιοι είναι οι παράγοντες που περιορίζουν τον εκπαιδευτικό της μουσικής και της γαλλικής γλώσσας στο πλαίσιο του υφιστάμενου προγράμματος σπουδών του Γυμνασίου και τέλος για ποιο λόγο επιλέγεται η έρευνα δράσης ως προτεινόμενος τρόπος διδασκαλίας των παραπάνω μαθημάτων. Για το λόγο αυτό, αρχικά, πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική έρευνα και αναζητήθηκαν ανάλογες μελέτες.

Ως αποτέλεσμα της βιβλιογραφικής έρευνας και των διαπιστώσεων των συζητήσεων, έγινε επιτακτικότερη η ανάγκη εφαρμογής μιας τέτοιας διδασκαλίας. Τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν ήταν το ερωτηματολόγιο που τέθηκε στους συναδέλφους και στους μαθητές, οι συνεντεύξεις που έγιναν στις ομάδες δράσης των μαθητών, το ημερολόγιο το οποίο και ενημερωνόταν εβδομαδιαία, οι βιντεοσκοπήσεις και οι φωτογραφίες που αποτύπωναν την πορεία και καταδείκνυαν την πρόοδο της έρευνας δράσης, η παρατήρηση, οι μελέτες περιπτώσεων όπως αυτή της μαθήτριας από άλλη χώρα και του μαθητή με τις κινητικές ιδιαιτερότητες, καθώς επίσης και κοινωνιομετρικές τεχνικές που πραγματοποιήθηκαν σε διάφορα στάδια του προγράμματος μέσα από αντίστοιχα τεστ, στα οποία καταγράφηκαν οι διαφοροποιήσεις των στάσεων των μαθητών στην πορεία της υλοποίησης των προγραμμάτων. Στις δράσεις που επιλέχθηκαν υπήρξε συνέχεια ενώ κάθε φορά που ενημερωνόταν το ημερολόγιο (μετά από κάθε πρόβα) γινόταν αξιολόγηση και ανατροφοδότηση της ομάδας (Cohen & Manion, 1994).

Προκειμένου να εξοικειωθούν οι μαθητές και να δημιουργήσουν μια «δεμένη» ομάδα χρησιμοποιήθηκαν παιχνίδια γνωριμίας, ενεργοποίησης, αποσαφήνισης στόχων, μη-λεκτικής επικοινωνίας, ανάπτυξης εμπιστοσύνης, δυναμικής ομάδας, επικοινωνίας και άλλα παρόμοια (Αρχοντάκη & Φιλίππου, 2003). Η διδακτική μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στις παραπάνω δράσεις και βασίστηκε στις αρχές της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας και της βιωματικής μάθησης, περιλάμβανε τα επιμέρους στάδια: προβληματισμός/επιλογή θέματος, προγραμματισμός δραστηριοτήτων, διεξαγωγή/εφαρμογή δραστηριοτήτων, αξιολόγηση ομαδική και ατομική (αυτοαξιολόγηση), παρουσίαση των αποτελεσμάτων στη σχολική και τοπική κοινότητα μέσα από δραματοποιημένη μουσική παράσταση (Ματσαγγούρας, 2000). Οι εκπαιδευτικές τεχνικές που εφαρμόστηκαν για τη δημιουργία των μουσικο-θεατρικών παραστάσεων ήταν η εισήγηση, η μελέτη περίπτωσης, το παίξιμο ρόλων, η συζήτηση, ο καταιγισμός ιδεών και οι ομάδες εργασίας, με στόχο την παρουσίαση της δραματοποιημένης μουσικοθεατρικής παράστασης (Ματσαγγούρας, 2000).

Επιλέχθηκε η ποιοτική ανάλυση των αποτελεσμάτων μέσα από τις συναντήσεις των ομάδων (εκπαιδευτικών και μαθητών), τη συγκέντρωση προτάσεων,

τις παρατηρήσεις και τα ημερολόγια προκειμένου να εξετασθεί η απόδοση, η αποτελεσματικότητα, η επιτυχία, η ικανοποίηση, η χρηστικότητα και η συμπεριφορά των μαθητών (Τοράκη, 2006).

Το σχολείο και συγκεκριμένα το μάθημα της μουσικής, είναι απαραίτητο να καλύπτει τις ανάγκες της ψυχοσυναισθηματικής ανάπτυξης όλων των μαθητών μέσα από ένα υποστηρικτικό περιβάλλον και κατάλληλες διαδικασίες. Σύμφωνα με τον Μπακιρτζή (2000), η παιδαγωγική της βιοματικής εμπειρίας αποσκοπεί στη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος που παρέχει τη δυνατότητα εμπειριών που θα διευκολύνουν τη διαμόρφωση του ψυχικού κόσμου, της προσωπικότητας και των επιθυμιών, αναγκών, κινήτρων, ενδιαφερόντων. Επομένως, οι διαδικασίες και οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται στη βιοματική μάθηση συμβάλλουν στη διαδικασία κατανόησης του εαυτού μας (Καμαρινού, 1998), αλλά και της ανάπτυξης της προσωπικότητας συνολικά (Τριλίβα & Αναγνωστοπούλου, 2008).

Σε μια μουσικοθεατρική παράσταση τα παιδιά δουλεύουν σε ομάδες, επικοινωνούν τα βιώματά τους, επεξεργάζονται από κοινού τις αντιδράσεις τους, θέτουν τους δικούς τους στόχους, εκφράζονται και συν-δημιουργούν. Τέλος, μαθαίνουν να προβληματίζονται και να αναρωτιούνται για την εμπειρία τους και να αναπτύσσουν την ικανότητα για κριτικό αναστοχασμό. Η βιοματική μάθηση προτείνει και εφαρμόζει ορισμένες εξειδικευμένες τεχνικές, όπως: παραγωγή και χρήση οπτικοακουστικών μέσων, βιοματικές αναπαραστάσεις και παιχνίδια ρόλων, τεχνικές λόγου (ημερολόγιο, αφήγηση ιστοριών, δημιουργική γραφή), δραστηριότητες εικαστικής δημιουργίας και θεατρική δημιουργία (Τριλίβα & Αναγνωστοπούλου, 2008).

Ευρήματα - Αποτελέσματα

Σε καθένα από τα παραπάνω προγράμματα που υλοποιήσαμε υπήρξε κοινός τόπος η ανάπτυξη και εδραίωση δεξιοτήτων και γνώσεων στα πλαίσια των μαθημάτων της μουσικής, των γαλλικών, της υποκριτικής, των νέων τεχνολογιών αλλά και στάσεων και συμπεριφορών συνεργασίας, υπευθυνότητας και αλληλεγγύης μεταξύ των μαθητών (Γκανά κ.ά., 1998). Οι μαθητές κατάφεραν να ερευνήσουν, να σχεδιάσουν, να συνεργαστούν, να αλληλοβοηθηθούν, να παίξουν χρησιμοποιώντας το σώμα τους αλλά και μουσικά όργανα, να τραγουδήσουν στα γαλλικά και στο τέλος να παρουσιάσουν μια μουσικοθεατρική παράσταση με το θέμα που είχαμε από κοινού επιλέξει να μελετήσουμε στην αρχή της σχολικής χρονιάς.

Συμβολή στο πεδίο

Στόχος των άτυπων μορφών μάθησης και της βιοματικής μάθησης είναι η υιοθέτηση μιας ολιστικής προσέγγισης, η οποία αποσκοπεί στην απόκτηση όχι μόνο σωματικής αλλά και συναισθηματικής-ψυχικής υγείας. Η βιοματική μάθηση απελευθερώνει τα παιδιά, προωθεί τη δημιουργικότητα, τον πειραματισμό, την απόκτηση εμπειριών. Πρόκειται για παιδαγωγική πρακτική που αναπτύσσει την αυτοεκτίμηση, κάνει την επικοινωνία αποτελεσματικότερη, βρίσκει τρόπους να μεταδίδονται οι επιθυμίες και οι ανάγκες και καθιστά τα παιδιά καλούς ακροατές και ανταποκριτές (Χρυσοστόμου & Νικολαΐδης, 2012). Μέσα από αυτή τη βιοματική δράση οι μαθητές αναμένεται να έχουν την εμπειρία της μουσικής ακρόασης, της μουσικής εκτέλεσης, της μουσικής δημιουργίας, της μουσικής απόδοσης γαλλικών στίχων μέσω των τραγουδιών. Οι

δραστηριότητες αυτές παρακινούν τους μαθητές στην κατανόηση βιωματικά της δραματολογικής λειτουργίας της μουσικής και την ανάπτυξη του αισθητικού τους κριτηρίου. Η δημιουργία μουσικοθεατρικών παραστάσεων στο σχολείο μπορεί να συνεισφέρει στην εκπαιδευτική διαδικασία και δύναται να παίξει σημαντικό ρόλο τόσο στη μουσική καλλιέργεια των μαθητών, όσο και στη διδασκαλία των ξένων γλωσσών. Στο πλαίσιο της ενασχόλησης των μαθητών με τα παραπάνω θέματα επιτυγχάνεται ο μουσικός τους γραμματισμός μέσα από την βιωματική προσέγγιση των θεμάτων που ερευνούνται, χωρίς αυτό να γίνεται αντιληπτό ως καταναγκαστικό μάθημα που ενέχει τη στείρα μελέτη και αποστήθιση πληροφοριών. Αυτό καθιστά την ενασχόληση των μαθητών με αντίστοιχες δραστηριότητες ένα σπουδαίο αλλά και διασκεδαστικό εργαλείο μάθησης, γνώσης, καλλιέργειας μουσικών, γλωσσικών, θεατρικών, τεχνολογικών, επικοινωνιακών και κοινωνικών δεξιοτήτων (Fontana, 1986).

Βιβλιογραφία

- Boal, A. (1979). *Theatre of the Oppressed*. London: Pluto.
- Cohen, L., & Manion, L. (1994). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο Επιστήμες.
- Fontana, D. (1994). *Ο εκπαιδευτικός στην τάξη* (Μτφρ. Μ. Λώμη). Αθήνα: Σαββάλας.
- Neelands, J. (1984). *Making sense of drama: A guide to classroom practice*. London: Portsmouth, NH: Heinemann.
- Αρχοντάκη, Ζ., & Φιλίππου, Δ. (2003). *205 βιωματικές ασκήσεις για την εμφύχωση ομάδων*. Αθήνα: Καστανιώτη.
- Γκανά, Γ., Θεοδωρίδης, Ν., Ζησοπούλου, Ε., Καραχάλιου, Κ., Κοκκίδου, Μ., & Χατχηκαμάρη, Π. (1998). *Δέκα δημιουργικά βήματα για μια σχολική παράσταση*. Αθήνα: Καστανιώτη.
- Γρόλλιος, Γ. (2005). *Ο Paulo Freire και το αναλυτικό πρόγραμμα*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.
- Δεδούλη, Μ. (2002). Βιωματική μάθηση – Δυνατότητες αξιοποίησής της στο πλαίσιο της Ευέλικτης Ζώνης. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 6, 145-159. Ανακτήθηκε από <http://www.pi-schools.gr/download/publications/epitheorisi/teyxos6/deloudi.PDF>.
- Ματσαγγούρας, Η. (2002). *Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Ματσαγγούρας, Η. Γ. (1998). *Στρατηγικές διδασκαλίας. Η κριτική σκέψη στη διδακτική πράξη*. Αθήνα: Gutenberg.
- Ματσαγγούρας, Η. Γ. (2000). *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση: Θεωρία και πράξη της διδασκαλίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Μπακιρτζής, Κ. (2000). Βιωματική Εμπειρία και κίνητρα μάθησης. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 30, 89-108.
- Τοράκη, Κ. (2006). *Ποιοτικές και ποσοτικές μέθοδοι αξιολόγησης*. Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών στην Επιστήμη της Πληροφορίας. Ανακτήθηκε από http://users.ionio.gr/~toraki/evalinfo_met/evalinfo_met0607_3.pdf.
- Τριλίβα, Σ., & Αναγνωστοπούλου, Τ. (2008). *Βιωματική μάθηση: Ένας πρακτικός οδηγός για εκπαιδευτικούς και ψυχολόγους*. Αθήνα: Τόπος.

- Χατζησαββίδης, Σ. (2011). *Η πολυτροπικότητα στη σύγχρονη εγγράμματη κοινωνία ως προϊόν μεταφοράς του βιώματος*. Θεσσαλονίκη: Νησίδες.
- Χρυσοστόμου, Α., & Νικολαΐδης, Ν. (2012). *Βιωματική μάθηση-θεατρικά παιχνίδια ως μέσο Προαγωγής Υγείας*. Ανακτήθηκε από http://dipe.ach.sch.gr/dipeach/index.php?option=com_content&view=article&id=96&Itemid=63.